

Učebné osnovy školského vzdelávacieho programu – predmet: občianska náuka

1. Záhlavie

Názov predmetu	Občianska náuka
Časový rozsah výučby	1 hodina týždenne, spolu 33 vyučovacích hodín (ŠkVP)
Ročník	deviaty
Škola (názov, adresa)	Základná škola M. Kukučina, 026 01 Dolný Kubín
Názov ŠkVP	Škola úspešného života
Stupeň vzdelania	nižšie sekundárne
Dĺžka štúdia	1 rok
Vyučovací jazyk	slovenský jazyk
iné	štátna škola

2. Charakteristika vyučovacieho predmetu

Predmet prispieva k orientácii žiakov v rodinnom a školskom prostredí. Vede ich k poznávaniu svojej obce, regiónu, vlasti a Európskej únie. Umožňuje žiakom pochopiť seba samých a pomáha im v ich socializačnom procese. Učí ich demokraticky myslieť a konať, poznávať svoje práva a povinnosti a obhajovať práva druhých. Poskytuje žiakom základné vedomosti z oblasti štátu a práva a vedie ich k aktívnej občianskej angažovanosti a umožňuje im pochopiť ekonomický život v spoločnosti.

Predmet veku primerane oboznamuje žiakov z vybranými poznatkami z oblasti sociológie, psychológie, politológie, práva a ekonómie, ktoré ich vedú k poznávaniu seba a iných, k chápaniu personálnych, interpersonálnych sociálnoprávnych a ekonomických vzťahov medzi jednotlivcom a spoločnosťou. Podieľa sa na mravnom, občianskom a intelektuálnom rozvoji žiakov.

Spolu s dejepisom predstavuje základ tematického zamerania Človek a spoločnosť.

3. Ciele vyučovacieho predmetu

Predmet vedie žiaka k podpore vedomia jedinečnosti a neopakovateľnosti každého človeka v spoločnosti, vytváraniu vedomia vlastnej identity a identity druhých ľudí, realistickému sebapoznávaniu a sebahodnoteniu, akceptovaniu vlastnej osobnosti a osobnosti druhých ľudí, aktívnemu občianstvu a osobnej angažovanosti, uvedomeniu si práv a povinností, rešpektovaniu základných princípov demokracie a tolerancie, vytváraniu pozitívnych vzťahov k opačnému pohlaviu v prostredí školy a mimo nej, rozpoznávaní stereotypných názorov na postavenie muža a ženy, k získaniu zákl. vedomostí o ekonomickom fungovaní spoločnosti, uplatňovaní vhodných komunikačných prostriedkov, k vyjadrovaniu vlastných myšlienok, citov, názorov a postojov, k obhajovaniu svojich práv, vytváraniu schopností využívať ako zdroj informácií rôzne verbálne a neverbálne texty spoločenského a spoločenskovedného charakteru, rešpektovaniu a uplatňovaní mravných princípov a pravidiel spoločenského spolunažívania a prebratíu zodpovednosti za vlastné názory, správanie sa a dôsledky konania.

4. Výchovné a vzdelávacie stratégie

KOMPETENCIE ROZVÍJANÉ VYUČOVANÍM OBČIANSKEJ NÁUKY

- 1) kompetencia učiť sa – využíva osvojené metódy učenia sa, pracuje s učebnicami, s učebnými materiálmi a učebnými pomôckami, aktívne používa základné pojmy zo vzdelávacej oblasti...

- 1) kompetencia riešiť problémy – žiak sa učí pýtať, hľadať problémy, snaží sa nájsť odpovede a riešenia, využíva pritom svoju tvorivosť a kritické myslenie, rieši samostatne bežné životné situácie, nenechá sa pri riešení problému odradiť neúspechom, dokáže opísať problém a zveriť sa s ním, pri riešení zložitejších problémov požiada o radu...
- 2) komunikačné kompetencie – žiak chápe dôležitosť komunikácie medzi členmi rodiny v záujme jej harmonického fungovania, začína uplatňovať komunikačné techniky, dokáže zdôvodňovať, obhajovať svoj názor a rešpektovať názor ostatných, prejavuje úctu k názorom rodičov a učiteľov, vie ale aj aktívne počúvať, prijímať kompromisy, ovláda základné spôsoby riešenia konfliktov a uplatňuje ich v živote svojej triedy a rodiny, na komunikáciu pritom využíva všetky dostupné informačné a komunikačné prostriedky...
- 3) sociálne a interpersonálne kompetencie – žiak posilňuje svoje sebavedomie na základe spoznávania vlastnej osoby, uvedomuje si základné mravné hodnoty v rodine i v spoločnosti, nadväzuje a udržuje vzťahy s rovesníkmi, rešpektuje druhých ľudí a snaží sa upevňovať dobré medziľudské vzťahy, posilňuje svoje sociálne správanie a sebaovládanie, je citlivý k potrebám starých, chorých a postihnutých ľudí...
- 4) občianske kompetencie – žiak pozná základné práva a povinnosti občanov, rešpektuje spoločenské normy a pravidlá spolužitia, vyjadruje svoje názory, postoje, snaží sa vhodnou formou obhájiť svoj názor, chápe nebezpečenstvo rasizmu, xenofóbie a iných prejavov extrémizmu
- 5) pracovné kompetencie – žiak vie získané vedomosti a zručnosti aktívne využívať aj vo svojom rodinnom živote, v školskom prostredí, na verejnosti, prezentuje ich aj vo forme pracovných listov, dotazníkov, projektov a prezentácií, chápe tiež význam celoživotného vzdelávania, sebzdokonaľovania v oblasti komunikačných techník a riešenia problémov v živote.

5. Stratégia vyučovania

Pri voľbe vyučovacích metód a foriem prihliada učiteľ na usporiadanie obsahu vyučovania, vlastné činnosti a činnosti žiakov zacielené na dosiahnutie stanovených cieľov a kľúčových kompetencií žiakov. Voľba metód závisí od obsahu učiva, cieľov vyučovacej hodiny, vekových a iných osobitostí žiakov a materiálneho vybavenia.

Na vzbudenie záujmu žiakov o učebnú činnosť možno využiť motivačné metódy, ako je motivačné rozprávanie (citové približovanie obsahu učenia), motivačný rozhovor (aktivizovanie poznatkov a skúseností žiakov), motivačný problém (upútanie pozornosti prostredníctvom nastoleného problému), videoprojekcia dokumentu, vychádzka, exkurzia, beseda...

Expozičné metódy je potrebné využívať pri vytváraní nových poznatkov a zručností. Odporúča sa rozprávanie (vyjadrovanie skúseností a aktívne počúvanie), vysvetľovanie (logické systematické sprostredkovanie učiva), rozhovor (verbálna komunikácia formou otázok a odpovedí na vyjadrenie faktov, konvergentných a divergentných otázok, otázok na pozorovanie, posúdenie situácie, hodnotenie javov, rozhodovanie), beseda (riešenie aktuálnych otázok celým kolektívom)...

Významné miesto majú problémové metódy, ku ktorým patrí heuristická metóda (učenie sa riešením problémov založenom na vymedzení a rozboře problému, tvorbe a výberu možných riešení a vlastnom riešení) a projektová metóda (riešenie projektu, komplexná úloha, problém, téma, ktorej riešenie teoretickou aj praktickou činnosťou vedie k vytvoreniu určitého produktu).

Pre realizáciu cieľov sú dôležité praktické aktivity (samostatná činnosť na základe inštruktáže) – práca na úlohách v pracovných listoch, práca na stanovených projektoch... Odporúča sa zvýšiť dôraz na prácu s knihou a textom (čítanie s porozumením, spracovanie textových informácií, učenie sa z textu, orientácia v štruktúre textu, vyhľadávanie, triedenie, využívanie podstatných informácií), samostatné učenie prostredníctvom informačnej a komunikačnej techniky.

Z aktivizujúcich metód je vhodná diskusia (vzájomná výmena názorov, uvádzanie argumentov, zdôvodňovaní za účelom riešenia daného problému), situačná metóda (riešenie problémového prípadu reálnej situácie so stretom záujmov), inscenačná metóda (sociálne učenie v modelovej predvádzanej situácii, pri ktorej sú žiaci aktérmi danej situácie – historickej udalosti, dobového aktu...), didaktické hry (sebarealizačné aktivity na uplatnenie záujmov a spontánnosti), kooperatívne vyučovanie (forma skupinového vyučovania založená na vzájomnej závislosti členov heterogénnej skupiny).

Fixačné metódy sú neoddeliteľnou súčasťou vyučovania, napr. metódy opakovania a precvičovania, (ústne a písomné opakovanie, opakovanie s využitím učebnice a inej literatúry, domáce úlohy, projekty).

Z organizačných foriem sa uplatňuje vyučovacia hodina (základného, motivačného, expozičného, fixačného, aplikačného, diagnostického typu). Vychádzky, exkurzie, besedy volí učiteľ podľa podmienok školy a regionálnych možností, pričom dbá na dodržiavanie zásad bezpečnosti a ochrany zdravia žiakov. (banka, súd, obchod, úrad...)

Názov tematického celku	Stratégia vyučovania		
	Metódy	Postupy	Formy práce
Človek a spoločnosť – občianska náuka 1. Voľba povolania	vysvetľovanie, motivačné rozprávanie, heuristická a projektová metóda, skupinové a zážitkové vyučovanie	Práca s učebnicou, populárno-náučnou literatúrou a encyklopédiami, pracovné listy, internet	klasická vyučovacia hodina, prezentácia projektov, internetové prezentácie a web stránky

2. Ekonomický život spoločnosti – základy ekonómie a ekonomiky	vysvetľovanie, motivačné rozprávanie, heuristická a projektová metóda, skupinové a zážitkové vyučovanie	Práca s učebnicou, populárno-náučnou literatúrou a encyklopédiami, pracovné listy, internet, fotodokumentácia, dvd dokumenty, prezentácie k témam	klasická vyučovacia hodina, prezentácia projektov, internetové prezentácie a web stránky, vyučovacia hodina v teréne, beseda.
3. Finančná gramotnosť			

6. Učebné zdroje

Na podporu a aktiváciu vyučovania a učenia žiakov sa využijú nasledovné učebné zdroje:

Názov tematického celku Človek a spoločnosť – občianska náuka	Odborná literatúra	Didaktická technika	Materiálne výučbové prostriedky	Ďalšie zdroje (internet, knižnica, ...)
1. Voľba povolania	Občianska náuka pre 9. ročník ZŠ	notebook, dataidaprojektor, interaktívna tabuľa	encyklopédie, populárno-náučná literatúra, pracovné listy, propagačné materiály, DVD	internet, školská knižnica
2. Ekonomický život spoločnosti	Občianska náuka pre 9. ročník ZŠ	notebook, dataidaprojektor, interaktívna tabuľa	encyklopédie, populárno-náučná literatúra, pracovné listy, propagačné materiály, DVD	internet, školská knižnica

2. Finančná gramotnosť	Občianska náuka pre 9. ročník ZŠ	notebook, datavidaprojektor, interaktívna tabuľa	dotazníky, pracovné listy, odborná literatúra, webové stránky	internet, školská knižnica
-------------------------------	---	--	---	----------------------------

7. Hodnotenie

Na kontrolu a hodnotenie žiakov sa odporúčajú postupy na zabezpečenie korektného a objektívneho hodnotenia:

1. Pri verbálnej forme kontroly úrovne osvojenia poznatkov je vhodné uprednostňovať prezentovanie poznatkov žiakmi na základe dobrovoľnej odpovede žiaka alebo určenia konkrétneho žiaka učiteľom. Pri verbálnej kontrole zisťovať a hodnotiť najmä osvojenie základných poznatkov stanovených výkonovou časťou vzdelávacieho štandardu. Dôraz sa bude klásť na hodnotenie aktivity žiakov na hodine – prezentácia vlastných názorov, skúseností, postrehov zo svojho života. Hodnotenú budú aj snahy žiakov priniesť na vyučovaciu hodinu a prezentovať rôzne zaujímavosti k preberaným témam cez články v novinách a časopisoch, z internetových stránok...
2. Písomnou formou je vhodné kontrolovať a hodnotiť osvojenie základných poznatkov prostredníctvom písomnej práce na konci tematického celku (dve práce v školskom roku – 1. polrok – Základy ekonómie a ekonomiky, 2. polrok – Ekonomický život spoločnosti). Percentuálne písomné ohodnotenie žiakov na stupeň výborný: 100 – 90%, chválitebný: 89 – 75%, dobrý: 74 – 50%, dostatočný: 49 – 25%, nedostatočný – menej ako 25%.
3. Preverovať sa bude aj úroveň samostatnej práce žiakov a schopností práce s textom. (práca s učebnicou, úlohy a námety na premýšľanie...)
4. Úroveň kombinovaných verbálnych, písomných, grafických prejavov a komunikatívnych zručností je vhodné kontrolovať a hodnotiť prostredníctvom prezentácie projektov podľa kritérií na základe vzájomnej dohody učiteľov občianskej náuky.

Oblasť: Človek a spoločnosť
 Predmet: Občianska náuka - 9
 Počet hodín v ročníku: 33

Tematický celok	Cieľ	Obsahový štandard	Výkonový štandard – žiak vie	Počet hodín	Prierezové témy
		Úvod do vyučovania ON		1	
Voľba povolania				4	
	Priblížiť žiakom všetko podstatné ohľadom správneho výberu strednej školy a budúceho povolania.	Vzdelanie ako hodnota Voľba povolania Spôsobilosť na povolanie Profesijná orientácia	Žiak vie zdôvodniť opodstatnenosť vzdelania a vzdelávania ako hodnoty, vytvoriť schému školského systému SR, orientovať sa pri výbere povolania v rôznych zdrojoch informácií, prezentovať plán budovania svojej kariéry.		Osobnostný a sociálny rozvoj, mediálna výchova
Ekonomický život spoločnosti – základy ekonomie a ekonomiky				24	
	Priblížiť žiakom základy ekonómne a ekonomiky. Cez kľúčové pojmy im pomôcť pochopiť fungovanie základných ekonomických procesov.	Ľudské potreby a ich uspokojovanie Statky a služby Výrobný proces – výrobné vstupy a výstupy Ekonomia a ekonomika Mikroekonomia a mikroekonomika	Žiak vie vysvetliť uvedené pojmy. Vie odlíšiť uvedené pojmy. Vie uviesť uvedené pojmy vo vzájomných súvislostiach. Vie vypracovať návrh využitia konkrétneho výrobného zdroja vo výrobnom procese s uplatnením jednotlivých etáp rozhodovacieho procesu. Uvedomuje si dôsledky rozhodnutí. Učí sa konať rozvážne a zodpovedne. Vie vysvetliť a rozlíšiť pojmy. Vie zdôvodniť potrebu osvojovania týchto pojmov z hľadiska ich uplatnenia v jeho praktickom živote.		Osobnostný a sociálny rozvoj, mediálna výchova

		Základné ekonomické otázky	Vie vytipovať príklady riešenia jednotlivých ekonomických otázok.		
		Typy ekonomík - príkazová	Vie vysvetliť podstatu troch typov ekonomík. Vie porovnať jednotlivé ekonomiky z hľadiska pozitív i negatív.		
		Typy ekonomík - trhová	Vie charakterizovať trhovú ekonomiku tromi znakmi. Vie uviesť charakteristiku vlastníckych práv.		Osobnostný a sociálny rozvoj, mediálna výchova
		Zmiešaná ekonomika a jej fungovanie	Vie vysvetliť vzťah medzi vlastníckymi právami a efektívnym využívaním zdrojov.		
		Trhový mechanizmus – ponuka, dopyt a cena	Vie vysvetliť uvedené pojmy. Vie na praktických príkladoch vysvetliť vzájomný vzťah medzi ponukou, dopytom a cenou tovaru a služieb. Vie určiť faktory, ktoré ovplyvňujú zmeny ponuky a dopytu. Vie uviesť praktické príklady dôsledkov zmien v ponuke a dopyte.		
	Uvažovať nad skromným podnikaním ako nad reálnym spôsobom obživy. Vypracovať	Podnik a podnikanie	Vie vysvetliť uvedené pojmy. Dokáže definovať základné formy podnikania na Slovensku. Vie charakterizovať základné podmienky úspešného podnikania, základné práva a povinnosti podnikateľa. Na konkrétnom príklade zo života		Osobnostný a sociálny rozvoj, mediálna výchova
		Základné formy podnikania			
		Živnosť a živnostník			
		Práva a povinnosti podnikateľa			
		Keby som bol podnikateľom			

	podnikateľský plán.	Môj podnikateľský plán Moja firma	opíše úspešného alebo neúspešného podnikateľa z obce alebo regiónu.	4	Tvorba projektov a prezentačné zručnosti	
		Spotreba a spotrebiteľ – práva spotrebiteľa	Vie definovať uvedené pojmy. Vie uviesť rozdiely medzi súkromnou a verejnou spotrebou. Na konkrétnych príkladoch vie uviesť obmedzenie súkromnej spotreby. Vie použiť príklady na obmedzenie spotreby verejných statkov.		Osobnostný a sociálny rozvoj, mediálna výchova	
		Reklama a reklamácia	Vie definovať základné práva spotrebiteľa na trhu a reklamačný poriadok. Pozná význam a podstatu činnosti Slovenskej obchodnej inšpekcie.			
		Dejiny obchodu a peňazí				
		Peniaze v trhovej ekonomike	Vie vysvetliť uvedené pojmy. Vie rozlíšiť jednotlivé pojmy. Vie určiť faktory, vytvárajúce hodnotu peňazí.			
Finančná gramotnosť						
		Osobný, rodinný a štátny rozpočet	Vie zostaviť modelový osobný a rodinný rozpočet. Chápe náročnosť zostavenia štátneho rozpočtu.		Osobnostný a sociálny rozvoj, mediálna výchova	
		Finančné inštitúcie štátu – banky, sporiteľne a poisťovne	Vie zdôvodniť opodstatnenosť finančných inštitúcií v trhovej ekonomike. Vie porovnať z hľadiska služieb jednotlivé finančné inštitúcie. Vie posúdiť mieru rizika pri využití nebankového subjektu ako typu			

			finančnej inštitúcie.		
		Produkty a služby bánk – exkurzia do banky	V reálnom prostredí sa oboznamuje s fungovaním banky a jej produktami pre bežných klientov od narodenia...		

Žiak na konci 9. ročníka základnej školy vie/dokáže:

VOĽBA POVOLANIA

- ✓ zdôvodniť opodstatnenosť vzdelania a vzdelávania ako hodnoty,]
- ✓ vytvoriť schému školského systému SR,
- ✓ orientovať sa pri výbere povolania v rôznych zdrojoch informácií,
- ✓ prezentovať plán budovania svojej kariéry.

EKONOMICKÝ ŽIVOT SPOLOČNOSTI

- ✓ rozlíšiť pojmy ekonómia a ekonomika,
- ✓ konkretizovať na príkladoch spôsoby riešenie troch základných ekonomických otázok,
- ✓ uviesť základné rozdiely medzi trhovou, príkazovou a zmiešanou ekonomikou,
- ✓ demonštrovať vzťahy medzi kupujúcimi a predávajúcimi na trhu,
- ✓ simulovať postup pri reklamácií tovarov alebo služieb.

FINANČNÁ GRAMOTNOSŤ

- ✓ zostaviť modelový osobný/rodinný rozpočet,
- ✓ ilustrovať na príklade vybraný problém z oblasti finančnej gramotnosti,
- ✓ zhodnotiť mieru rizika pri využití služieb bankových a nebankových inštitúcií.